

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
NILO JÄÄSKINEN
esitatud 25. oktoobril 2012¹

Kohtuasi C-375/11

Belgacom SA
Mobistar SA
KPN Group Belgium SA
versus
Belgia riik

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Cour constitutionnelle (Belgia))

Telekommunikatsiooniteenused — Direktiiv 2002/20/EÜ — Raadiosageduste kasutamise õigused —
Loa andmise ja uuendamise eest makstav ühekordne tasu — Arvutusmeetod — Olemasolevate õiguste
muutmine — Direktiivi 2002/20 väidetav tagasiulatuv kohaldamine liikmesriigis

I. Sissejuhatus

1. Käesolevas asjas palutakse Euroopa Kohtul otsustada, kas EL telekommunikatsiooniõiguse kohaselt võib telekommunikatsiooni raadiosageduste kasutamise õiguste uuendamise eest nõuda nende õiguste esmase andmise eest nõutavaga samaväärset tasu. Küsimus on selles, kas on õiguspärane, et liikmesriik määrab raadiosageduste kasutamise eest täiendava ühekordse tasu, kui telekommunikatsioonioperaatorid on juba maksnud olulise ühekordse tasu turule sisenemisel ning kui nad maksavad juba ka kasutusõigustega seotud aastatasu.

2. Cour constitutionnelle (Belgia konstitutsioonikohus) on saatnud eelotsusetaotluse ühelt poolt Belgacom SA (edaspidi „Belgacom”), Mobistar SA (edaspidi „Mobistar”) ja KPN Group Belgium SA (edaspidi „KPN Group Belgium”) ning teiselt poolt Belgia riigi vahelises kohtuvaidluses, kus esimesena nimetatud on vaidlustanud Belgia riigi poolt kehtestatud tasude kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiivi 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta (loadirektiiv)² artiklitega 3, 12 ja 13. Artiklid 12 ja 13 asendasid (nüüd kehtetuks tunnistatud) direktiivi 97/13/EÜ³ artikli 11. Euroopa Kohtult küsitakse veel, kas loadirektiivi artikkel 14, mis käsitleb telekommunikatsioonioperaatorite olemasolevate õiguste ja kohustuste muutmist liikmesriikide poolt, takistab Belgia riigil kõnealust tasu nõuda.

1 — Algkeel: inglise.

2 — EÜT 2002, L 108, lk 21; ELT eriväljaanne 13/29, lk 337.

3 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. aprilli 1997. aasta direktiiv 97/13/EÜ telekommunikatsiooniteenuste valdkonna üldlubade ja individuaalsete litsentside ühise raamistiku kohta (EÜT 1997, L 117, lk 15). Direktiiv 97/13 tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiivi 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv) (EÜT 2002, L 108, lk 33; ELT eriväljaanne 13/29, lk 349, edaspidi „raamdirektiiv”) artikliga 26.

3. Direktiiv 97/13 piiras liikmesriikide õigust kehtestada telekommunikatsiooniettevõtjatele tasusid. Liikmesriikidel ei ole õigust kehtestada seoses võrkude või elektrooniliste sideteenuste pakkumisega muid makse või tasusid kui need, mis on ette nähtud direktiivis 97/13.⁴ Loadirektiivi kohta on Euroopa Kohus käesoleval aastal seda kinnitanud ka kohtuotsuses Vodafone España⁵.

II. Õiguslik raamistik

A. Euroopa Liidu õigus

4. Raamdirektiivi artikli 8 lõikes 2 on sätestatud:

„Riigi reguleerivad asutused toetavad konkurentsi elektrooniliste sidevõrkude, elektrooniliste sideteenuste ning nendega seotud vahendite ja teenuste pakkumisel muu hulgas järgmiselt:

[...];

d) soodustades raadiosageduste ja numeratsiooniresursside tulemuslikku kasutamist ja kindlustades nende tõhusa haldamise.”

5. Loadirektiivi põhjendused 31–33 sätestavad järgmist:

„(31) Haldustasusüsteem ei tohiks moonutada konkurentsi ega luua takistusi turuletulijatele. [...]

(32) Lisaks haldustasudele võib raadiosageduste ja numbrite kasutamise eest kohaldada kasutustasu, mis tagaks selliste vahendite optimaalse kasutamise. Sellised tasud ei tohiks tõkestada uuenduslike teenuste ja konkurentsi arengut turul. Käesoleva direktiivi sätted ei piira eesmärke, milleks kasutusõiguse tasusid kasutatakse. Neid tasusid võib kasutada näiteks riigi reguleeriva asutuse sellise tegevuse finantseerimiseks, mida ei kata haldustasud. Kui konkurentsil või võrdlustel põhineva valikukorra puhul koosnevad tasud raadiosageduste kasutamise õiguste eest tervikuna või osaliselt ühekordselt makstavast summast, tuleks maksiskorraga tagada, et sellised tasud ei põhjustaks tegelikkuses valikut kriteeriumide põhjal, mis ei ole seotud raadiosageduste optimaalse kasutamise eesmärgiga. [...]

(33) Liikmesriikidel võib tekkida vajadus muuta üldlubade ja kasutusõigusega seotud õigusi, tingimusi, menetlusi, haldus- ja muid tasusid, kui see on objektiivselt põhjendatud. Sellistest muudatustest tuleks kõigile huvitatud isikutele teatada nõuetekohaselt ja õigel ajal, andes neile piisava võimaluse väljendada oma arvamust selliste muudatuste kohta.”

6. Loadirektiivi artikli 3 pealkiri on „Elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud üldluba” ning see sätestab elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste pakkumise vabaduse üldloa alusel.

4 — 18. septembri 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-292/01 ja C-293/01: Albacom ja Infostrada (EKL 2003, lk I-9449, punktid 40 ja 41); 18. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-339/04: Nuova società di telecomunicazioni (EKL 2006, lk I-6917, punkt 35); 10. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-85/10: Telefónica Móviles España (EKL 2011, lk I-1575, punkt 21); 21. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas C-284/10: Telefónica de España SA (EKL 2011, lk I-6991, punkt 19).

5 — 12. juuli 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-55/11, C-57/11 ja C-58/11: Vodafone España (punkt 28).

7. Loadirektiivi artikli 12 pealkiri on „Haldustasud”. Artikkel 12 sätestab:

„1. Kui üldloa alusel teenuseid või võrke pakkuvatele ettevõtjatele või kasutusloa saanud ettevõtjatele on kehtestatud haldustasud, vastavad need järgmistele tingimustele:

- a) haldustasud kokku katavad ainult halduskulusid, mis tekivad üldloa süsteemi, kasutusõiguste ja artikli 6 lõikes 2 nimetatud erikohustuste juhtimise, kontrollimise ja jõustamise käigus ja mis võivad sisaldada kulusid, mis on seotud rahvusvahelise koostöö, ühtlustamise ja standardimise, turuanalüüsi, tingimuste täitmise kontrollimise ja muu turukontrolliga ning regulatiivse tööga, millega kaasneb teiseste õigusaktide ja haldusotsuste, näiteks juurdepääsu ja vastastikust sidumist käsitlevate otsuste ettevalmistamine ja jõustamine;
- b) haldustasud määratakse eraldi ettevõtjatele objektiivsel, läbipaistval ja proportsionaalsel viisil, mis muudab võimalikult väikseks lisahalduskulud ja muud kaasnevad tasud.

2. Kui riigi reguleerivad asutused kehtestavad haldustasud, avaldavad nad iga-aastase ülevaate halduskulude ja laekunud tasude kogusumma kohta. Vajaduse korral tehakse vajalik korrigeerimine, võttes arvesse tasude kogusumma ja halduskulude vahet.”

8. Loadirektiivi artikli 13 pealkiri on „Tasu kasutusõiguste ja seadmete paigaldamise õiguste eest”. Artikkel 13 sätestab:

„Liikmesriigid võivad lubada asjaomasel asutusel kehtestada tasu raadiosageduste või numbrite kasutamise õiguste eest ja seadmete paigaldamise eest riigivara või eraomandi peale, kohale või alla, et tagada kõnealuste vahendite optimaalne kasutamine. Liikmesriigid tagavad, et sellised tasud on objektiivselt põhjendatud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed, võrreldes nende kavandatud eesmärgiga, ja et nende puhul on arvesse võetud direktiivi 2002/21/EÜ (raamdirektiiv) artiklis 8 sätestatud eesmärke.”

9. Loadirektiivi artikli 14 pealkiri on „Õiguste ja kohustuste muutmine”⁶ ja see sätestab:

„1. Liikmesriigid tagavad, et ülldubade, kasutusõiguste ja seadmete paigaldamise õigustega seotud õigusi, tingimusi ja korda saab muuta ainult objektiivselt põhjendatud juhtudel ja proportsionaalselt. Kavatsusest teha selliseid muudatusi teatatakse asjakohasel viisil ja huvitatud isikutele ning kasutajatele ja tarbijatele jäetakse piisavalt aega (vähemalt neli nädalat, kui tegemist ei ole erandlike asjaoludega), et nad saaksid väljendada oma arvamust kavandatud muudatuste kohta.

2. Liikmesriigid ei piira ega tühistata seadmete paigaldamise õigusi enne selliste õiguste kehtivusaja möödumist, kui piiramine või tühistamine ei ole põhjendatud või kohaldatav õiguste tühistamise kompenseerimist käsitlevate siseriiklike sätete kohaselt.”

6 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/140/EÜ, millega muudetakse direktiive 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta, 2002/19/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja nendega seotud vahendite juurdepääsu ja vastastikuse sidumise kohta ning 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta (ELT 2009, L 337, lk 37) artikkel 3 muutis artiklit 14 järgmiselt: „1. Liikmesriigid tagavad, et ülldubade, kasutusõiguste ja seadmete paigaldamise õigustega seotud õigusi, tingimusi ja korda saab muuta ainult objektiivselt põhjendatud juhtudel ja proportsionaalselt, võttes vajaduse korral arvesse üleantavate raadiosageduste kasutusõiguste suhtes kohaldatavaid eritingimusi. Kui kavandatud muudatused on väikesed ja nendes on üldloas või õiguse valdajaga kokku lepitud, teatatakse asjakohasel viisil kavatsusest teha selliseid muudatusi, ja huvitatud isikutele ning kasutajatele ja tarbijatele antakse piisavalt aega (vähemalt neli nädalat, kui tegemist ei ole erandlike asjaoludega), et nad saaksid väljendada oma seisukohti kavandatud muudatuste kohta. 2. Liikmesriigid ei piira ega tühistata seadmete paigaldamise õigusi ega raadiosageduste kasutamise õigusi enne selliste õiguste kehtivusaja lõppemist, kui piiramine või tühistamine ei ole põhjendatud või kohaldatav lisa ja õiguste tühistamise kompenseerimist käsitlevate siseriiklike sätete kohaselt.”

10. Loadirektiivi lisa B osa pealkiri on „Tingimused, mida võib siduda raadiosageduste kasutamise õigustega”. B osa punkt 6 sätestab järgmist:

„Kasutustasud käesoleva direktiivi artikli 13 kohaselt.”

B. Siseriiklik õigus

11. 15. märtsi 2010. aasta seaduse artikkel 2 sätestab sisuliselt järgmist:

„13. juuni 2005. aasta elektroonilise side seaduse artiklit 30 muudetakse järgmiselt:

1° lõigete 1 ja 2 vahele lisatakse lõiked 1/1, 1/2, 1/3 ja 1/4, mis on sõnastatud järgmiselt:

1/1. Operaatorid, kes on saanud raadiosageduste kasutamise õigused võrgu käitamiseks ja avalikkusele elektroonilise mobiilside teenuste pakkumiseks, peavad selleks et [tagataks nende vahendite optimaalne kasutamine], maksma kasutusõiguste kehtima hakkamisel ühekordset tasu.

Ühekordne tasu määratakse kindlaks sageduste andmisel.

Ühekordse tasu suurus on järgmine:

1° 51 644 eurot/MHz kuus sagedusalas 880–915 MHz ja 925–960 MHz. [...];

2° 20 833 eurot/MHz kuus sagedusalas 1920–1980 MHz ja 2110–2170 MHz, [...];

3° 2778 eurot/MHz kuus sagedusalas 2500–2690 MHz.

Kui sagedused määratakse enampakkumisel, kehtib käesolevas lõikes ette nähtud ühekordne tasu pakkujatele lähtesummana.

1/2. Operaatorid peavad maksma ühekordset tasu loa uuendamise iga ajavahemiku eest.

Ühekordse tasu summaks on lõike 1/1 punktis 1 ette nähtud ühekordse tasu summa.

Summa arvutamiseks võetakse arvesse kasutusõiguste seda osa, mida operaator soovib uuendamisel säilitada.

1/3. [ühekordse tasu maksmise üksikasjalikud eeskirjad]

Ühekordset tasu ei maksta täielikult ega osaliselt tagasi.

1/4. [kasutusõiguse peatamine ühekordse tasu maksmata jätmisel]

[...]”.

12. 15. märtsi 2010. aasta seaduse artikkel 3 sätestab:

„Üleminekumeetmena nähakse ette, et kui loa vaikimisi uuendamisest loobumiseks ettenähtud tähtaeg on käesoleva seaduse jõustumise hetkel juba möödunud, võib operaator siiski loobuda oma kasutusõiguste uuendamisest kuni pikendatud kasutusõiguste uue ajavahemiku esimese päevani ilma, et ta peaks maksma ühekordset tasu selle uue ajavahemiku eest.”

III. Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

13. Eelotsusetaotlus on esitatud seoses kohtuasjaga, milles Belgacom, Mobistar ja KPN Group Belgium on vaidlustanud nendelt 13. juuni 2005. aasta seaduse artiklit 30 muutva 15. märtsi 2010. aasta seaduse artiklite 2 ja 3 alusel nõutavate tasude kooskõla loadirektiivi artiklitega 3, 12, 13 ja 14.

14. Belgacom, Mobistar ja KPN Group Belgium on mobiilsidevõrkude operaatorid, kes said alates 1995. aastast eri load sagedusalades mobiilsideteenuste osutamiseks.

15. Iga nimetatud loa saamisel tuli Belgacomil, Mobistaril ja KPN Group Belgiumil maksta:

- „ühekordne tasu tegevusloa eest”;
- sageduste kasutusse andmise aastatasu;
- lubade haldamise aastatasu.

16. 25. novembri 2008. aasta otsusega teatas Institut belge des services postaux et des télécommunications (Belgia posti- ja telekommunikatsiooniteenuste amet, edaspidi „IBPT”) Belgacomil, Mobistari ja KPN Group Belgiumi kasutusse antud teise põlvkonna raadiosageduste kasutusloa vaikimisi uuendamisest, mille eesmärk oli kehtestada uus tasu ja võimalikult tõhus kõnealuse sagedusala kasutamine. Ent Belgacomil luba oli juba vaikimisi uuendatud viieaastaseks ajavahemikuks 8. aprillist 2010 kuni 8. aprillini 2015 ning Mobistari luba oli juba vaikimisi uuendatud ajavahemikuks 27. novembrist 2010 kuni 27. novembrini 2015.

17. Belgacom, Mobistar ja KPN Group Belgium vaidlustasid nimetatud otsuse Cour d’appel de Bruxelles’is (Brüsseli apellatsioonikohus). Nimetatud kohus tühistas otsuse 20. juuli 2009. aasta kohtuotsusega Belgacomil kohta ja 22. septembri 2009. aasta kohtuotsusega Mobistari kohta. Arvestades nimetatud kohtuotsuseid, otsustas IBPT võtta tagasi oma 25. novembri 2008. aasta otsuse KPN Group Belgiumi kohta, et tagada kõigi kolme operaatori ühesugune kohtlemine.

18. Pärast Cour d’appel de Bruxelles’i otsuseid võttis Belgia seadusandja 15. märtsil 2010 vastu seaduse, millega muudeti 13. juuni 2005. aasta elektroonilise side seaduse artiklit 30. Selle 15. märtsi 2010. aasta seaduse artiklid 2 ja 3 näevad ette, et:

- „ühekordne tasu tegevusloa eest” asendatakse „ühekordse tasuga”, mida mobiiltelefonoperaatoritel tuleb maksta raadiosageduste optimaalse kasutamise tagamiseks nii lubade ja kasutusõiguste andmisel kui ka iga kord, kui olemasolevat luba uuendatakse. Ühekordse tasu summa oleneb asjakohastest raadiosagedustest. Selle arvutamisel võetakse aluseks „ühekordne tasu tegevusloa eest”, mille operaator tasus esmakordsel loa saamisel sageduste määramiseks toimunud konkursi või enampakkumise tulemusena;
- mobiiltelefonoperaatoritel on võimalus loobuda vaikimisi uuendatud kasutusõigustest, ilma et neilt nõutaks nende õiguste eest ühekordse tasu maksmist.

19. Samal ajal säilis mobiiltelefonoperaatorite kohustus maksta kahte aastatasu: tasu, mille eesmärk on katta sageduste kättesaadavaks tegemise kulud, ja loaga seotud halduskulude tasu.

20. Belgacom, Mobistar ja KPN Group Belgium esitasid Cour Constitutionnelle'ile kaebuse 15. märtsi 2010. aasta seaduse artiklite 2 ja 3 tühistamiseks. Nende väitel on nimetatud sätted vastuolus loadirektiivi artiklitega 3, 12, 13 ja 14. Täpsemalt ei nõustu nad sellega, et ühekordset tasu nõutakse lisaks loa andmisele ka selle uuendamisel. Nad on vastu ka selle lisandumisele sageduste kättesaadavaks tegemise aastatasule. Belgacom, Mobistar ja KPN Group Belgium vaidlustavad ühtviisi nii ühekordse tasu summa kui ka selle arvutamise meetodi, väites, et arvutamisel tuleks arvestada turuväärtust operaatorite jaoks, mitte aga sageduste majanduslikku väärtust.

21. Belgia valitsuse sõnul on pärast seda, kui Cour constitutionnelle saatis 16. juunil 2011 eelotsusetaotluse, enampakkumise tulemusena antud neljandale operaatorile viimane sagedusvahemik 2 GHz sagedusalas kolmanda põlvkonna võrgu käitamiseks. Enampakkumised sageduste jagamiseks 2,6 GHz sagedusalas algasid oktoobris 2011. See sagedusala võimaldab neljanda põlvkonna teenuseid.

22. Cour constitutionnelle osutab eelotsusetaotluses, et 15. märtsi 2010. aasta seaduse ettevalmistavatest materjalidest nähtub, et ühekordne tasu kujutab hüvitist sageduste kasutamise eest ja selle eesmärk on identne sageduste kättesaadavaks tegemise aastatasuga, mille maksmist see aga ei asenda. Belgia seadusandja väitel on 15. märtsi 2010. aasta seaduse artiklid 2 ja 3, mille kehtivus on vaidlustatud Cour constitutionnelle'is, loadirektiiviga kooskõlas, sest see näeb ette kasutusõiguse tasude jaotuse ühekordselt makstavateks aastatasudeks. Ühekordne tasu kataks asjakohaste sageduste kasutamise õiguse ja vastaks sagedusala kui piiratud ressursi väärtusele, aastatasu aga kataks kulud, mis on seotud sageduste kasutamisega, s.t pädeva asutuse kontrolli-, kooskõlastus-, hindamis- jm tegevusega.

23. Cour constitutionnelle mõistab, et põhikohtuasja pooled hindavad erinevalt 15. märtsi 2010. aasta seaduses sätestatud ühekordse tasu kooskõla loadirektiivi artiklitega 3, 12 ja 13. Nad on eriarvamusel ka loadirektiivi artikli 14 tõlgendamise ja kohaldamise küsimuses seoses ühekordse tasu suuruse kindlaksmääramisega.

24. Seetõttu otsustas Cour constitutionnelle esitada Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel järgmised neli eelotsuse küsimust:

- „1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiivi 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta (loadirektiiv) artiklitega 3, 12 ja 13, nagu need käesoleval ajal kehtivad, on kooskõlas see, kui liikmesriik kehtestab operaatoritele, kellel on mobiilsidesageduste individuaalsed kasutusõigused 15 aastaks loa alusel, mis anti varasema õigusliku raamistiku alusel mobiilsidevõrgu loomiseks ja käitamiseks, sageduste individuaalsete kasutusõiguste uuendamise eest ühekordse tasu, mille summa sageduste arvu ja kasutusõigusega seotud kuude osas arvutatakse varem asjaomaste tegevuslubade eest makstud ühekordse tasu alusel, ning see ühekordne tasu lisandub esiteks sageduste kasutusse andmise aastatasule (mille eesmärk on katta sageduste kasutusse andmise kulusid, samal ajal võttes osaliselt arvesse ka nende väärtust, kusjuures ühekordse tasu ja aastatasu eesmärk on sageduste optimaalse kasutamise tagamine) ning teiseks loa haldamise kulusid katvale tasule?
2. Kas loadirektiivi artiklitega 3, 12 ja 13 on kooskõlas, kui liikmesriik kehtestab võimalikele operaatoritele, kes taotlevad mobiilsidesageduste uusi kasutusõigusi, ühekordse tasu, mille suurus kujuneb sageduste määramise enampakkumisel, et arvesse võtta sageduste väärtust, ning see ühekordne tasu lisandub esiteks sageduste kasutusse andmise aastatasule (mille eesmärk on eelkõige katta sageduste kasutusse andmise kulusid, samal ajal võttes osaliselt arvesse ka nende väärtust, kusjuures ühekordse tasu ja aastatasu eesmärk on sageduste optimaalse kasutamise tagamine) ning teiseks varasema õigusliku raamistiku alusel antud mobiilsidevõrgu loomise ja käitamise lubade haldamise aastatasule?

3. Kas loadirektiivi artikli 14 lõikega 2 on kooskõlas, kui liikmesriik kehtestab mobiilsideoperaatoritele mobiilsidesageduste individuaalsete kasutusõiguste uuendamise eest, mis mõnel neist on juba olemas, ühekordse tasu enne uue ajavahemiku algust olemasolevate sageduste kasutusõiguste uuendamise eest, kusjuures ühekordse tasu eesmärk on sageduste optimaalse kasutamise tagamine nende väärtust arvesse võttes, ning see ühekordne tasu lisandub esiteks sageduste kasutusse andmise aastatasule (mille eesmärk on eelkõige katta sageduste kasutusse andmise kulusid, samal ajal võttes osaliselt arvesse ka nende väärtust, kusjuures ühekordse tasu ja aastatasu eesmärk on sageduste optimaalse kasutamise tagamine) ning teiseks varasema õigusliku raamistiku alusel antud mobiilsidevõrgu loomise ja käitamise lubade haldamise aastatasule?
4. Kas loadirektiivi artikli 14 lõikega 1 on kooskõlas, kui liikmesriik lisab sageduste kasutusõiguste saamise ja uuendamise tingimusena ühekordse tasu, mis on kindlaks määratud enampakkumisel ilma piirmäärata, ning see ühekordne tasu lisandub esiteks sageduste kasutusse andmise aastatasule (mille eesmärk on eelkõige katta sageduste kasutusse andmise kulusid, samal ajal võttes osaliselt arvesse ka nende väärtust, kusjuures ühekordse tasu ja aastatasu eesmärk on sageduste optimaalse kasutamise tagamine) ning teiseks varasema õigusliku raamistiku alusel antud mobiilsidevõrgu loomise ja käitamise lubade haldamise aastatasule?"

25. Belgacom, Mobistar, KPN Group Belgium, Belgia, Küprose, Madalmaade ja Leedu valitsus ning Euroopa Komisjon on esitanud kirjalikud märkused. Kõik peale Küprose, Madalmaade ja Leedu valitsuse osalesid 11. juuni 2012. aasta kohtuistungil.

IV. Analüüs

A. Esialgused märkused

1. Asjakohaste õiguspõhimõtete ülevaade

26. Telekommunikatsioonisektori tasude määramine hõlmab põhjalikke majandushinnanguid, seega ei saa nõuda riikide ametiasutustelt selles osas rangete kriteeriumide järgimist, tingimusel et nad jäävad Euroopa Liidu õigusest tulenevatesse piiridesse.⁷ Euroopa Kohus on otsustanud, et liikmesriigi kohus peab „kindlaks määrama asjakohaste lubade majandusliku väärtuse, võttes arvesse muu hulgas eraldatud sagedusvahemike suurust, iga operaatori turule sisenemise aega ja seda, kui oluline on võime pakkuda täielikku mobiilsidesüsteemide valikut”.⁸ Seetõttu peab Belgia asutuste määratud tasu suuruse kooskõla loadirektiivi artikliga 13 hindama liikmesriigi kohus, järgides selle tõlgendamisel Euroopa Kohtu suuniseid.

27. Euroopa Liidu õiguse sätte tõlgendamisel tuleb arvesse võtta mitte üksnes sätte sõnastust, vaid ka selle konteksti ning nimetatud õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osaks see säte on.⁹ See tähendab, et loadirektiivi artiklite 12, 13 ja 14 tõlgendamisel tuleb arvestada telekommunikatsioonisektori liberaliseerimist puudutavate Euroopa Liidu õigusaktide kogumit tervikuna ja eelkõige raamdirektiivi.¹⁰

7 — 22. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-462/99: Connect Austria (EKL 2003, lk I-5197), punkt 92.

8 — Kohtuotsus Connect Austria, punkt 93.

9 — 8. septembri 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-544/03 ja C-545/03: Mobistar (EKL 2005, lk I-7723, punkt 39).

10 — EL telekommunikatsioonisektori liberaliseerimise kokkuvõtet kuni 27. oktoobrini 2005 viidetega peamistele õigusaktidele vt kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri 27. oktoobri 2005. aasta ettepanekus kohtuasjas C-339/04: Nuova società di telecomunicazioni SpA (EKL 2006, lk I-6917, punktid 3–6).

28. Sellega seoses on otsustatud kohtuasjas Vodafone España, et loadirektiivi artiklil 13 on vahetu õigusmõju, mistõttu isik võib tugineda sellele artiklile siseriiklikus kohtus.¹¹ Euroopa Kohtu praktikast tuleneb siiski, et liikmesriikidel ei saa takistada teatava tehnoloogia puhul tasu kas või oluliselt suurendada seoses tehnoloogilise ja majandusliku arenguga telekommunikatsiooniteenuste turul ning jätta teise tehnoloogia puhul tasu muutmata, tingimusel et tasu erinevad suurused kajastavad napi ressursi kasutamise majanduslikku väärtust.¹²

2. Eelotsusetaotluse põhiküsimused

29. Kokkuvõttes ei nõustu Belgacom, Mobistar ja KPN Group Belgium sellega, et neil tuleb maksta Belgia valitsuse poolt 15. märtsi 2010. aasta seaduse alusel kehtestatud ühekordne tasu, mis lisandub ühekordsele tasule tegevusloa eest, mille nad maksid turule sisenemisel, ja kahele aastatasule, millest üks on ette nähtud sageduste kasutamise eest ja teine lubade haldamise eest. Nad on vaidlustanud ka maksmisele kuuluva summa eelkõige seetõttu, et selle arvutamise aluseks on ühekordne tasu tegevusloa eest, mille nad maksid turule sisenemisel (kas sageduste määramise avaliku konkursi või enampakkumise korras). Lisaks seavad Belgacom, Mobistar ja KPN Group Belgium kahtluse alla ühekordse tasu kooskõla loadirektiivi artiklis 14 sätestatud korraga.

30. Minu arvates on pooled eriarvamusel viies punktis:

- i) liikmesriikide õigus kehtestada raadiosageduste optimaalse kasutamise tagamiseks ühekordne tasu, kui see lisandub kahele aastatasule: esiteks tasu, mis katab loa haldamise kulu, ja teiseks tasu, mis katab sageduste kättesaadavaks tegemise kulu, mida Belgia valitsus on juba põhjendanud vajadusega tagada raadiosageduste optimaalne kasutamine. Teisisõnu, kas artikliga 13 ette nähtud eesmärgi saavutamiseks võib kehtestada rohkem kui ühe tasu? (esimene ja teine küsimus);
- ii) kas liikmesriikide nõutavad tasud võivad olla sellised, mis ei ole ilmses vastavuses loadirektiivi mõistetega (loadirektiivi artiklites 12 ja 13 sätestatud tasude hübriidid) (esimene ja teine küsimus);
- iii) millise ulatusega kohtulik kontroll võimaldab teha kindlaks, kas liikmesriigi kehtestatud tasude süsteemi on telekommunikatsiooniopeeraatorite suhtes kohaldatud kooskõlas loadirektiivi tingimustega (esimene ja teine küsimus);
- iv) liikmesriikide kaalutusõigus raadiosageduste väärtuse kindlaksmääramisel ja ühekordse tasu suuruse arvutamisel (esimene ja teine küsimus);
- v) seos õiguste piiramise ja olemasolevate õiguste muutmise vahel, sh väidetav loadirektiivi tagasiulatav kohaldamine (kolmas ja neljas küsimus).

11 — Eespool viidatud kohtuotsus Vodafone España, punkt 39.

12 — Kohtuotsus Telefónica Móviles España, punkt 35.

B. Vastus esimesele ja teisele küsimusele

1. Teise küsimuse ja muude eelotsuseküsimuste vastuvõetavus

31. Küprose valitsuse väitel on teine küsimus vastuvõetamatu, sest selle vastus ei ole põhikohtuasja lahendamiseks objektiivselt vajalik.¹³ Küprose valitsuse kahtlused tulenevad asjaolust, et nimetatud küsimus puudutab uute õiguste andmisel makstavaid tasusid, ent eelotsusetaotluse asjaoludest nähtub, et vaidlus puudutab olemasolevaid õigusi, mida operaatorid soovivad uuendada, mitte aga uute õiguste andmist.

32. Nagu komisjon kohtuistungil osutas, on käesolevas asjas kaks olulist vaidlustemat. Esimene puudutab nende lubade uuendamist, mille Belgacom, Mobistar ja KPN Group olid juba omandanud 900 MHz ja 1800 MHz sagedusvahemikus. Samas kandideerivad kõik kolm operaatorit ka uutele lubadele neljanda põlvkonna teenuste osutamiseks 2,6 GHz (2600 Mhz) sagedusalas. Seda teemat käsitleb teine eelotsuse küsimus ning see ei ole hüpoteetiline ega siseriikliku kohtumenetluse suhtes ebaoluline.

33. Lisaks puudutab käesolev kohtuasi siseriiklike õigusnormide kehtivuse kohtulikku kontrolli. Seda laadi konstitutsioonikohtu menetluses on nõutav seos vaidluse poolte ja Cour constitutionnelle'is vaidlustatud õigusakti vahel liikmesriigi õiguse küsimus. Mis puudutab liidu õigust, siis piisab sellest, et Euroopa Liidu õiguse säte võib mõjutada siseriiklike sätete kehtivust, mida kontrollib liikmesriigi kohus. Loadirektiiv on selgelt selles osas asjakohane. Teine küsimus on seega vastuvõetav ja Euroopa Kohus peab sellele vastama.

34. Cour constitutionnelle'i esitatud küsimused käsitlevad siiski üksnes kasutusõigusi, mis tulenevad *individuaalsete litsentside*, mitte aga üldlubade andmisest. Loadirektiivi artikkel 3 käsitleb *üldlubasid*. See tähendab minu arvates, et kuigi eelotsuse küsimused käsitlevad kõnealust sätet, ei ole see eelotsusetaotluse vastuse seisukohalt oluline.

35. Märgin veel, et Belgia valitsus tugineb ühekordse tasu põhjendamisel loadirektiivi artiklitele 13 ja 14. Ühekordse tasu vaidlustanud operaatorid ei ole püüdnud väita, et ühekordne tasu rikub iseseisvalt artiklit 12 ja kõnealuse sätte kehtestatud piiranguid haldustasude kehtestamisele. Seega on artikkel 12 asjakohane ainult artikli 13 vaidlustamise kontekstina.

2. Lähenemine

36. Minu arvates tuleks esimest ja teist küsimust käsitleda koos, sest need erinevad ainult kahes punktis ja ülejäänud elemendid on ühised. Esimene erinevus seisneb selles, et esimene küsimus puudutab ühekordse tasu kooskõla loadirektiiviga olemasolevate lubade uuendamise puhul, teine küsimus aga sama probleemi uute lubade andmise puhul.

37. Teine erinevus tuleneb sellest, et esimese küsimusega soovitakse kindlaks teha, kas artikkel 13 lubab „ühekordse tasuna” makstava summa arvutamisel lähtuda algsest „ühekordsest tasust tegevusloa eest”, mida maksti Belgia valitsusele 1990-ndatel aastatel, teine küsimus aga puudutab sama probleemi seoses tasu arvutamise sageduste määramise enampakkumisel kujunenud summade alusel.

13 — Selle põhimõtte toetuseks viitavad nad järgmistele kohtuotsustele: 16. juuli 1992. aasta otsus kohtuasjas C-343/90: Dias (EKL 1992, lk I-4673, punktid 22 ja 23); 13. detsembri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-297/93: Grau-Hupka (EKL 1994, lk I-5535, punkt 18); 13. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-36/99: Idéal tourisme (EKL 2000, lk I-6049, punkt 20); 21. jaanuari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-318/00: Bacardi-Martini ja Cellier des Dauphins (EKL 2003, lk I-905, punkt 41).

38. Mõlemad küsimused puudutavad aga rohkem kui ühe tasu nõudmist artikli 13 alusel, loadirektiivi artiklites 12 ja 13 sätestatud tasude hübriide, kohtuliku kontrolli ulatust, mis on vajalik, et tagada loadirektiivi tingimuste täitmine, ja nõutud summat.

3. Seisukoht uuendamise suhtes

39. Alustuseks võin öelda, et loadirektiivi sätetega ei ole vastuolus, kui liikmesriik kehtestab olemasolevate õiguste uuendamise puhul optimaalse kasutamise tasu, millele on osutatud loadirektiivi artiklis 13. Nagu on osutatud komisjoni kirjalikes märkustes, tuleneb see osaliselt sellest, et mis tahes tasu saab kehtestada üksnes olemasoleva õiguse kehtivuse ajaks, ja osaliselt sellest, et liikmesriikidel on õigus võtta arvesse sageduste väärtuse tõusu uuendamisperioodil.

40. Nagu on osutatud Leedu valitsuse kirjalikes märkustes, tuleb loa uuendamist olemuslikult käsitleda uute õiguste andmisena järgmiseks ajavahemikuks. Liikmesriik annab individuaalse kasutusõiguse piiratud ajavahemikuks. Selle ajavahemiku lõppedes peavad liikmesriigi asutused uuesti hindama, kas piiratud ressursi kasutatakse asjakohaselt ja tulemuslikult.

4. Mitme tasu kehtestamine artikli 13 alusel

41. Operaatorid on väitnud, et loadirektiivi artikliga 13 on vastuolus, kui liikmesriik kehtestab piiratud ressursi optimaalse kasutuse tagamiseks rohkem kui ühe tasu. Näiteks väitis KPN Group Belgium kohtuistungil, et kuigi artiklid 12 ja 13 loetlevad tasud, mida liikmesriikidel on õigus kehtestada, ja piiravad need kahe tasuga, on Belgia valitsus kehtestanud kolm tasu. See olevat vastuolus Euroopa Kohtu otsusega kohtuasjas Albacom¹⁴, milles on sedastatud, et EL seadusandja soovis kehtestatavate tasude liigid rangelt piirata. Mobistar viitas lisaks Euroopa Kohtu otsusele kohtuasjas Telefónica Móviles España¹⁵, et kuigi kasutustasusid võib oluliselt suurendada, tuleb seda teha alati kooskõlas artikliga 13.

42. Siiski, nagu Madalmaade valitsus on osutanud kirjalikes märkustes, et loadirektiivi artiklites 12 ja 13 on nii inglisi- kui ka hollandikeelses versioonis nimetatud tasusid mitmuses, ja ma lisaksin, et nii on see veel mitme keele puhul¹⁶. Kuigi sõnastus üksi ei ole otsustav argument, kuna sõnastus võib tuleneda ka õigusakti koostamise stiilist, tuleb märkida, et loadirektiivi põhjenduses 32 on eraldi nimetatud tasud, mis koosnevad tervikuna või osaliselt ühekordselt makstavast summast konkurentsil või võrdlustel põhineva valikukorra puhul.

43. Seega lubab loadirektiiv kehtestada rohkem kui ühe tasu, et tagada artiklis 13 sätestatud eesmärk – piiratud ressursi optimaalne kasutamine. Ainukese piiranguna näeb artikkel 13 ette, et sellised tasud on objektiivselt põhjendatud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed, võrreldes nende kavandatud eesmärgiga. Õiguspärased eesmärgid, mida võib taotleda loadirektiiviga, on esitatud raamdirektiivi artiklis 8 ning hõlmavad konkurentsi edendamist ja raadiosageduste tulemuslikku kasutamist.¹⁷

14 — Viidatud eespool.

15 — Viidatud eespool.

16 — Ka taani-, soome-, prantsuse-, saksa-, itaalia-, poola-, hispaania- ja rootsikeelses versioonis.

17 — Vt ka loadirektiivi põhjendus 32, kus on sätestatud, et kasutustasud „ei tohiks tõkestada uuenduslike teenuste ja konkurentsi arengut turul”. Selle tähendust on täpsustatud kohtuotsuse Telefónica Móviles España punktides 30 ja 31.

44. Veelgi enam, nagu osutas kirjalikes märkustes Belgia valitsus, ei käsitletud kohtuotsus Albacom ja Infostrada ressursside optimaalse kasutamise tagamiseks ettenähtud tasu, vaid seda, et liikmesriikidel on keelatud kehtestada muid rahalisi tasusid peale direktiivis 97/13 sätestatute.¹⁸ Käesolevas kohtuasjas arutusel olev ühekordne tasu ei sarnane millegi poolest kohtuasjas Albacom ja Infostrada arutusel olnud käibepõhise maksuga, mis aitab kaasa Itaalia riigi investeeringutele telekommunikatsioonisektori liberaliseerimisse ja mida kohus ei lugenud direktiiviga 97/13 lubatud tasude hulka.

45. Kohtuotsuses Telefónica Móviles España leidis Euroopa Kohus sõnaselgelt, et liikmesriikidel on õigus kehtestada eri tehnoloogiatele „tasu erinevad suurused”, tingimusel et need kajastavad napi ressursi kasutamise majanduslikku väärtust.¹⁹ Nimetatud seisukohtadega oleks vastuolus, kui liikmesriigid tohiksid loadirektiivi artiklis 13 sätestatud eesmärkide saavutamiseks kehtestada vaid ühe tasu operaatori kohta.

5. Tasude hübriidid ja kohtulik kontroll

46. Nagu märkis Belgia valitsuse esindaja kohtuistungil, on oluline meeles pidada, et põhikohtuasjas ei ole vaidlustatud Belgacomile, Mobistarile ja KPN Group Belgiumile sageduste kättesaadavaks tegemise eest ammu kehtestatud aastatasu kooskõla loadirektiivi artikliga 13. Vaidlus puudutab hoopis 15. märtsi 2010. aasta seadusega kehtestatud uue ühekordse tasu kooskõla.

47. Sellegipoolest väidetakse, et artiklis 13 sätestatud optimaalset ressursside kasutamist tagava ühekordse tasu ning nii seda kui ka artiklis 12 sätestatud halduskulude katmise eesmärki tagava aastatasu (milleks Belgia valitsus loeb sageduste kättesaadavaks tegemise aastatasu) kombineerimine muudab võimatuks kindlaks teha, kas nõutavad summad on objektiivselt põhjendatud, proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad.

48. Euroopa Kohus on aga juba otsustanud kohtuasjas C-85/10: Telefónica Móviles España, et liikmesriikidel ei ole kohustust direktiivi 97/13 artikli 11 lõike 2 (ja seetõttu loadirektiivi artikli 13) alusel kehtestatud tasudest saadud tulu hiljem konkreetsel viisil kasutada. Liikmesriigid võivad „seda tulu vabalt kasutada”²⁰. See on nii isegi juhul, kui sellest tuleneb teatava tehnoloogia puhul tasu oluline suurenemine. Vastavalt loadirektiivi põhjendusele 32 võib kasutustasusid näiteks kasutada riigi reguleeriva asutuse sellise tegevuse finantseerimiseks, mida ei kata haldustasud. Seega võib loadirektiivi artikli 13 alusel kehtestatud tasusid kasutada ka halduskulude katmiseks.

49. Sellegipoolest on õiguskindluse seisukohast ilmne, et loadirektiivi artikli 12 alusel nõutavad tasud peavad olema loadirektiivi artikli 12 lõike 1 punktis b mainitud eesmärkide saavutamiseks eristatavad ja välja arvutatavad.

50. Seega peab liikmesriik alati olema suuteline eristama summasid, mida ta nõuab halduskuludena, ja summasid, mida ta nõuab piiratud ressursside kasutamise tasuna, ning telekommunikatsioonioperaator peab saama õiguslikku alust ja tasude suurust kohtus vaidlustada. Liikmesriigi kasutatavad tasude sissenõudmise meetodid ei ole siiski Euroopa Liidu õiguse küsimus.

51. Liikmesriigi kohtul tuleb kindlaks teha, kas liikmesriikide poolt esitatud teave kehtestatud tasude otstarbe kohta on piisav, et tagada loadirektiivi artiklitega 12 ja 13 kehtestatud tingimuste sobiv kohtulik kontroll. See nõue on EL õiguskorras kehtiva tõhusa kohtuliku kaitse ja kohtuliku kontrolli põhimõtte seisukohalt fundamentaalne.²¹

18 — Kohtuotsus Albacom ja Infostrada, punkt 42.

19 — Kohtuotsus Telefónica Móviles España, punkt 35.

20 — Kohtuotsus Telefónica Móviles España, punkt 32.

21 — Vt nt 21. jaanuari 1999. aasta otsus kohtuasjas C-120/97: Upjohn (EKL 1999, lk I-223, punkt 36) ja Euroopa Kohtu 8. märtsi 2011. aasta arvamus 1/90 (EKL 1999, lk I-1137, punkt 85).

6. Tasude suurused ja nende kindlaksmääramise meetodid

52. Selles küsimuses annab samuti olulisi juhiseid kohtuotsus Telefónica Mviles España. Euroopa Kohus otsustas, et „eesmärk tagada, et ettevõtjad kasutaksid optimaalselt nappe ressursse, millele neil on juurdepääs, [eeldab] seda, et kõnesoleva tasu suurus määratakse kindlaks õigel tasandil, mis kajastab muu hulgas nende ressursside kasutamise väärtust, ning see nõuab asjaomase turu majandusliku ja tehnoloogilise olukorraga arvestamist”.²²

53. Kui loadirektiivi artiklis 12 nimetatud haldustasude määramine on õiguslikult piiratud loa andmiseks vajaliku haldustöö kuludega, siis direktiivi artikkel 13 samalaadset ülempiiri ei sisalda. Nagu osutas oma kirjalikes märkustes Leedu, on artikkel 13 sõnaselgelt piiratud üksnes sättes endas sisalduvate teguritega.²³

54. Uuendamistasude arvutamise kohta tegevusloa eest makstud algse ühekordse tasu alusel on väitnud Belgia valitsus, et viimane põhines asjakohaste sageduste tasuvusel, kusjuures võeti arvesse iga sageduse erinevat tasuvust. Kui liikmesriigi kohus nende argumentidega nõustub, peab kehtestatud tasude ja sageduste väärtuse vahel tingimata olema seos.²⁴

55. Erinevalt operaatorite esitatud argumentidest ei mõjuta seda järeldust asjaolu, et algne ühekordne tasu tegevusloa eest oli turule sisenemise tasu ja kuulub tasude hulka, mis on olnud Euroopa Liidu õiguses alates direktiivi 97/13 jõustumisest keelatud. Sisenemistasu väljaarvamine tasude hulgast, mida liikmesriikidel on õigus nõuda, ei välista kuidagi selle sobivust ressursi väärtuse hindamiseks.

56. Uute lubade jaoks artiklis 13 sätestatud tasude kindlaksmääramine enampakkumisel kujunenud summa alusel on suurepärane sageduste väärtuse hindamise meetod, nagu on arvanud Belgia ja Madalmaade valitsused, ning vähetähtis pole asjaolu, et see kajastab otseselt nende turuväärtust.

57. Ühekordse tasu tagastamisele mittekuuluvus on loogiliselt seotud vajadusega tagada ressursside optimaalne kasutamine. Nagu on osutanud Belgia ja Madalmaade valitsus ning komisjon, saab ainult piiratud hulk operaatoreid juurdepääsu mobiilside teenuseid võimaldavatele sagedustele. Kui neid ei motiveerita eraldatud sagedusi kasutama, tekib turgude kallutamise oht, kui operaatorid kokkuvõttes takistavad neile eraldatud sageduste kasutamata jätmisega konkurentide turule sisenemist.

58. Seetõttu teen ettepaneku vastata esimesele ja teisele küsimusele, et artiklitega 12 ja 13 ei ole vastuolus, kui liikmesriik kehtestab ühekordse tasu nii telekommunikatsiooni sageduste kasutamise õiguse andmise kui ka uuendamise eest, olenemata sellest, kas nimetatud tasu on arvatud konkurentsil põhineva turule pääsemise menetluse või sageduste määramise enampakkumise tulemusena, ja kuigi aastatasu eesmärk kattub osaliselt ühekordse tasu omaga.

C. Vastus kolmandale ja neljandale küsimusele

59. Vastan ka nendele küsimustele koos. Nimelt puudutavad mõlemad küsimused loadirektiivi artikliga 14 kehtestatud piiranguid olemasolevate õiguste muutmisele.

22 — Eespool viidatud kohtuotsuse punkt 28.

23 — Sellele võib lisada loadirektiivi põhjenduse 32, mis sätestab, et tasud ei tohiks tõkestada uuenduslike teenuste ja konkurentsi arengut turul, ja raamdirektiivi artikli 8 lõike 2.

24 — Märgiksin, et möödunud aastal leidis Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsuse Telefónica de España SA punktis 32, et „direktiiviga 93/17 [ei ole] vastuolus see, kui liikmesriigid määravad selle direktiivi artikli 6 alusel tasu suuruse kindlaks maksukohustuslase tegevuse kogutulu põhjal.”

1. Artikli 14 *ratione temporis* kohaldatav versioon

60. Kolmanda ja neljanda küsimuse eesmärk on teada saada, kas ühekordne tasu on kooskõlas loadirektiivi artikliga 14, arvestades, et artikkel 14 piirab raadiosageduste kasutamise õiguste muutmist, piiramist ja tühistamist. Belgacom, Mobistar ja KPN Group Belgium on seadnud kahtluse alla Belgia õigusakti kooskõla nimetatud sätetega.

61. Nagu on osutanud komisjon, on sellele küsimusele vastamiseks vaja arvestada artikli 14 versiooni, mida kohaldati ajal, kui vaidlus kuju võttis, ja millele isikud saavad tugineda siseriiklikus kohtus. Ma loeksin selleks kuupäevaks 25. märtsi 2010, s.t kuupäeva, mil jõustus 15. märtsi 2010. aasta seadus. Loadirektiivi artiklit 14 muudeti 25. novembri 2009. aasta õigusaktiga, kuid muudetud versiooni hakati kohaldama alles alates 26. maist 2011.²⁵

62. Seega on *ratione temporis* kohaldatav artikli 14 versioon, mis eelnes direktiivile 2009/140, ja selles ei ole nimetatud raadiosageduste kasutamise õigusi ei seoses artikli 14 lõikega 1 õiguste andmise puhul (neljas küsimus) ega seoses artikli 14 lõikega 2 õiguste uuendamise puhul (kolmas küsimus).

63. Kuigi komisjonil on artikli 14 *ratione temporis* kohaldatava versiooni osas „tehnilisel” õigus, meenutan, et arutusel olev liikmesriigi õigusakt puudutab tasude võtmist ka pärast 26. maid 2011. Cour constitutionnelle teeb otsuse olukorras, kus loadirektiivi artikkel 14 on täielikult jõus. Seetõttu peaks Euroopa Kohus kolmandale ja neljandale küsimusele kasuliku vastuse andmiseks võtma arvesse ka loadirektiivi artikli 14 versiooni, mida kohaldatakse alates 26. maist 2011.

2. Põhjendus artikli 14 lõigete 1 ja 2 alusel

64. Öeldut arvestades on vastus kolmandale ja neljandale küsimusele lihtne. Komisjon ja Belgia valitsus ühelt poolt ning Belgacom, Mobistar ja KPN Group Belgium teiselt poolt on vaielnud selle üle, kas ühekordne tasu tähendab loadirektiivi artikli 14 kohast õiguste muutmist, piiramist või tühistamist.

65. Minu arvates on see diskussioon akadeemiline. Esiteks, vastavalt loadirektiivi artikli 14 lõikele 1 on liikmesriikidel õigus kasutusõigusi muuta objektiivselt põhjendatud juhtudel ja proportsionaalselt, võttes vajaduse korral arvesse üleantavate raadiosageduste kasutusõiguste suhtes kohaldatavaid eritingimusi. Minu arvates on need tingimused täidetud, kui tehakse kindlaks, et ühekordne tasu on kehtestatud piiratud ressursside optimaalse kasutamise tagamiseks.

66. Samamoodi sätestab loadirektiivi artikli 14 lõige 2, et liikmesriikidel ei ole õigust piirata ega tühistada õigusi, kui piiramine või tühistamine ei ole põhjendatud või kohaldatav vastavalt lisale ja õiguste tühistamise kompenseerimist käsitlevatele siseriiklikele sätetele. Sama põhjendus kehtib, kui järgitakse direktiivi artiklit 13. Kas on olemas kohaldatavad siseriiklikud sätted õiguste tühistamise kompenseerimise kohta vastavalt artikli 14 lõikele 2, on selgelt liikmesriigi kohtu otsustada.

3. Põhiõiguste küsimused

67. Kõik operaatorid on ilmutanud muret ühekordse tasu kooskõla üle mitme põhiõigusega, mida kaitseb Euroopa Liidu õigus ja Euroopa inimõiguste konventsioon. Nende argumendid on puudutanud õigusaktide tagasiulatuva kohaldamise keeldu ja õiguspäraste ootuste ning omandiõiguse kaitset.²⁶

25 — Vt eespool 6. joonealuses märkuses viidatud direktiivi 2009/140 artikkel 6.

26 — Belgacom on oma märkustes seadnud kahtluse alla, kas Belgia täidab EIÖK artikli 6 lõiget 1 ja EL põhiõiguste harta artiklit 47 seoses tagasiulatuvusega ja kohtuotsuse õigusjõu eiramisega.

68. Belgacom ja Mobistar on väitnud, et arvestades vaikumisi uuendatud teise põlvkonna sageduste kasutusõiguste omandamist 8. aprillil 2008 viieks aastaks Belgacom'i puhul (algusega 8. aprill 2008) ning 27. novembril 2008 viieks aastaks Mobistari puhul (algusega 27. november 2008), on 15. märtsi 2010. aasta seadus tagasiulatuv. Nad on nii väitnud vaatamata sellele, et uuendatud õigused hakkasid Belgacom'i jaoks kehtima 8. aprillil 2010 ja Mobistari jaoks 27. novembril 2010, seega pärast 15. märtsi 2010. aasta seaduse jõustumist.

69. Minu arvates ei saa 15. märtsi 2010. aasta seadust, mis Belgia valitsuse väitel on loadirektiivi artikliga 13 kooskõlas, pidada tagasiulatuvaks meetmeks, sest seda kohaldatakse telekommunikatsioonisageduste kasutamise õiguste suhtes, mis ei ole veel jõustunud, ja see näeb ette loobumise võimaluse nende operaatoritele, kelle õigusi on juba vaikumisi uuendatud, kuid kes ei soovi tasu maksta.²⁷ Nagu osutas kohtuistungil Belgia valitsus, on kõigi kolme operaatori lepingus kirjas, et kasutusõiguste tingimusi võib alati muuta. Minu arvates välistab see igasuguse tuginemise õigustatud ootustele²⁸.

70. Seoses omandiõiguse väidetava rikkumisega, mida eriti rõhutasid oma kirjalikes märkustes Mobistar ja Belgacom, ei saa uute tasude määramine raadiosageduste ajaliselt piiratud kasutusõiguste uuendamise kontekstis tähendada „omandi” segamatu kasutamise takistamist EIÖK protokollis nr 1 artikli 1 ega ammuigi EL põhiõiguste harta artikli 17 tähenduses, eriti kuna kõnealuste kasutusõigustega seotud lepingutingimused tunduvad sõnaselgelt pakkuvat võimalust nendest loobuda.²⁹ Nii on ka see argument juba esimese takistuse abil ümber lükatud.

71. Seetõttu teen ettepaneku vastata kolmandale ja neljandale küsimusele seoses artikli 14 lõikega 2, et loadirektiiv lubab liikmesriikidel kehtestada mobiiltelefonioperaatoritele arutusel olevaid tasusid nende mobiilside raadiosageduste kasutamise individuaalsete õiguste omandamise või uuendamise eest.

V. Ettepanek

72. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Cour Constitutionnelle'i esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiivi 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta artikliga 13 on kooskõlas, kui liikmesriik kehtestab operaatoritele, kellel on mobiilsidesageduste individuaalsed kasutusõigused 15 aastaks loa alusel, mis anti varasema õigusliku raamistiku alusel mobiilsidevõrgu loomiseks ja käitamiseks, sageduste individuaalsete kasutusõiguste uuendamise eest ühekordse tasu, mille summa sageduste arvu ja kasutusõigusega seotud kuude osas arvutatakse varem asjaomaste tegevuslubade eest makstud ühekordse tasu alusel, ning see ühekordne tasu lisandub esiteks sageduste kasutusse andmise aastatasule ning teiseks loa haldamise kulusid katvale tasule.

27 — Teisisõnu, EL õiguse kohaselt artiklit 13 lihtsalt kohaldatakse kohe varasema (siseriikliku) normi kehtivusajal tekkinud olukorra tulevastele tagajärgedele. Vt nt 10. juuni 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-395/08 ja C-396/08: *INPS vs. Bruno ja Pettini* (EKL 2010, lk I-5119, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika); 29. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-162/00: *Pokrzeptowicz-Meyer* (EKL 2002, lk I-1049, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 — Näidet õigustatud ootust põhjendavate faktiliste asjaolude puudumise kohta EL uue õigusnormi kohese kohaldamise kontekstis vt 29. jaanuari 1998. aasta otsuses kohtuasjas C-315/96: *Lopex Export* (EKL 1998, lk I-317, punktid 28 ja 29).

29 — Mobistar tugines Euroopa Inimõiguste Kohtu 26. juuni 1986. aasta otsusele kohtuasjas *Van Marle vs. Madalmaad*, 20. novembri 1995. aasta otsusele kohtuasjas *Pressos Compania Naviera SA jt vs. Belgia*, ning 16. juuli 2002. aasta otsusele kohtuasjas *Dangeville vs. Prantsusmaa*, kuid ükski neist ei käsitle olulist küsimust, millises olukorras kujutavad telekommunikatsioonisageduste kasutamise õigused „omandit”.

2. Direktiivi 2002/20 artikliga 13 on kooskõlas, kui liikmesriik kehtestab operaatoritele, kes soovivad mobiilsidesageduste uusi kasutusõigusi, ühekordse tasu, mille suurus kujuneb sageduste määramise enampakkumisel, et arvesse võtta sageduste väärtust, ning see ühekordne tasu lisandub esiteks sageduste kasutusse andmise aastatasule ning teiseks mobiilsidevõrgu loomiseks ja käitamiseks antud lubade haldamise aastatasule varasema õigusliku raamistiku alusel.
3. Direktiivi 2002/20 artikli 14 lõikega 2 on kooskõlas, kui liikmesriik kehtestab mobiilsideoperaatoritele mobiilsidesageduste individuaalsete kasutusõiguste uuendamise eest, mis mõnel neist juba on olemas, ühekordse tasu enne uue ajavahemiku algust olemasolevate sageduste kasutusõiguste uuendamise eest, kusjuures ühekordse tasu eesmärk on sageduste optimaalse kasutamise tagamine nende väärtust arvesse võttes, ning see ühekordne tasu lisandub esiteks sageduste kasutusse andmise aastatasule ning teiseks varasema õigusliku raamistiku alusel mobiilsidevõrgu loomiseks ja käitamiseks antud lubade haldamise aastatasule.
4. Direktiivi 2002/20 artikli 14 lõikega 1 on kooskõlas, kui liikmesriigid lisavad sageduste kasutusõiguste saamise ja uuendamise tingimusena ühekordse tasu, mis on kindlaks määratud enampakkumisel ilma piirmäärata, ning see ühekordne tasu lisandub esiteks sageduste kasutusse andmise aastatasule (mille eesmärk on eelkõige katta sageduste kasutusse andmise kulusid, samal ajal võttes osaliselt arvesse ka nende väärtust, kusjuures ühekordse tasu ja aastatasu eesmärk on sageduste optimaalse kasutamise tagamine) ning teiseks varasema õigusliku raamistiku alusel mobiilsidevõrgu loomiseks ja käitamiseks antud lubade haldamise aastatasule.